

Referanser:

Arkivsak: 17/00344-1

Saksdokumenter:

Ingen

Mellomkirkelig råd i ny kirkeordning

Sammendrag

Kirkerådet skal på sitt junimøte behandle en sak om høring om ny kirkeordning. I denne sammenheng vil også spørsmålet om framtidig organisering av Mellomkirkelig råd (MKR) komme opp. Sakspapiret til kirkerådsmøtet foreligger ennå ikke, men ettersom MKR ikke møtes igjen før i september, er mars-møtet en mulighet til å gi innspill til sekretariatets arbeid med denne kirkerådssaken.

Kirkeordningssaken skal, som nevnt, sendes ut på høring, og endelige konklusjoner trekkes tidligst på Kirkemøtet i 2019.

- I denne omgang bør rådet primært drøfte hvorvidt det i en framtidig kirkeordning er hensiktsmessig at MKR organiseres som i dag, som et demokratisk råd oppnevnt av Kirkemøtet og satt sammen av representanter fra alle bispedømmene, eller om arbeidsfeltet bedre ivaretas om MKR blir et fagorgan knyttet til Kirkerådet og Bispemøtet.

Rådet får for øvrig anledning til å komme tilbake til detaljer knyttet til et nytt mandat for MKRs sammensetning og oppnevning samt rollene til Teologisk nemnd og Komiteen for internasjonale spørsmål,.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd ber sekretariatet ta med seg innspillene som kom fram i møtet, i det videre arbeidet med en sak om høring om ny kirkeordning.

Saksorientering

Bakgrunn

Mellomkirkelig råd (MKR) er et sentralkirkelig råd opprettet som et utvalg under Kirkemøtet, og er i dag Kirkemøtets organ for økumeniske og internasjonale spørsmål. Rådet ble i sin tid opprettet som et utvalg i medhold av kirkelovens daværende § 24 femte ledd. Rådet utfører oppgaver som pålegges av Kirkemøtet og koordinerer disse med Kirkerådet og Samisk kirkeråd, samt med Bispemøtet (jf. Statutter for MKR § 1). MKR er underlagt Kirkerådets instruksjonsmyndighet, jf. Ot.prp. nr. 64 (1994-1995), s. 591.

Tidlig på 1950-tallet ble Mellomkirkelig Institutt etablert som et utvalg knyttet til Bispemøtet for å ivareta Den norske kirkes medlemskap i de da nystiftede økumeniske organisasjonene Det lutherske verdensforbund og Kirkenes verdensråd. I 1971 ble Mellomkirkelig råd etablert ved en sammenslåing av Mellomkirkelig Institutt og Nasjonalkomiteen for Det lutherske verdensforbund. Da Kirkemøtet ble opprettet i 1984, ble MKR lagt inn under Kirkemøtet. I 1992 ble sekretariatene til de tre sentralkirkelige rådene slått sammen til ett felles sekretariat, og MKRs administrasjon utgjør nå avdeling for økumenikk og internasjonale spørsmål i Kirkerådets administrasjon.

MKR's hovedoppgaver er (etter statuttens § 2):

1. Å samordne og fremme kontakt og fellesskap mellom Den norske kirke og andre kirker i Norge og i utlandet.
2. Å ivareta Den norske kirkes medlemskap i internasjonale kirkefellesskap og økumeniske organer.
3. Å sørge for at Den norske kirke ivaretar sine oppgaver etter avtaler om kirkefellesskap og partnerskap med andre kirker, blant annet i samarbeid med bispedømmene.
4. Å fremme kontakt og samarbeid med andre tros- og livssynssamfunn i Norge og bidra til dialog mellom mennesker av ulik tro lokalt, nasjonalt og internasjonalt.
5. Å arbeide med de teologiske og sosiale spørsmål som Den norske kirke møter i det økumeniske arbeid og avgi uttalelser som rådet selv står for, eller forberede uttalelser for Kirkemøtet.
6. Å fremme økumenisk kunnskap og engasjement i Den norske kirkes menigheter og bistå ved opprettelsen av lokale felleskirkelige råd.

Dagens ordning

I dag sikres samhandlingen mellom MKR og Kirkerådet bl.a. gjennom at Kirkerådet vedtar MKR's årsplaner og budsjett og ferdigbehandler saker fra MKR som går til Kirkemøtet. Protokollene fra MKR's møter legges fram til orientering for Kirkerådet, og MKR's leder møter med tale- og forslagsrett i Kirkemøtet og i Kirkerådet. Relevante kirkerådssaker behandles, om det er tidsmessig mulig, først i MKR som gir innspill til Kirkerådet gjennom protokoller fra MKR's møte og lederens deltakelse i kirkerådsmøtene.

Det er i dag ingen formell tilknytning mellom MKR og Bispemøtet ut over at Bispemøtet mottar protokoller fra MKR's møter og oppnevner en biskop som medlem av rådet, samt at MKR plikter å koordinere oppgavene sine med Bispemøtet, jf. Statutter for MKR § 1.

¹ «Etter fjerde ledd kan Kirkemøtet oppnevne råd og utvalg til å ivareta oppgaver som hører inn under Kirkemøtet. Det gjelder i dag Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd. Disse er underlagt Kirkemøtet og kan instrueres av Kirkerådet som har det overordnede ansvar for å forberede saker som skal behandles av Kirkemøtet, iverksette dets beslutninger og lede arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger, jf. lovforslaget § 25 annet ledd» (Ot.prp. nr. 64 (1994-1995), s. 59).

Bispemøtet er også representert med en biskop i Teologisk nemnd. Det er tradisjon for at høringer på økumeniske dokumenter, oppnevning av delegasjoner til generalforsamlinger og større økumeniske møter samt uttalelser om relevante saker samordnes mellom Bispemøtets sekretariat og MKRs stab.

Det er et godt samarbeid, men ingen formelle koblinger mellom MKR og Samisk kirkeråd, ut over at rådene plikter å koordinere oppgavene sine, jf. Statutter for MKR § 1.

Tid for ny organisering

Rammebetingelsene er betydelig endret siden MKR fikk sin plass i kirkeordningen i 1984. Norge er i økende grad et flerreligiøst og globalt orientert samfunn. Etableringen av Norges Kristne Råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn, opprettelse av fast preses samt grunnlovsendringene i 2012 og endringene i Den norske kirke fra 2017, medfører behov for en grundig gjennomtenkning av hvorledes MKRs ansvarsområde og arbeidsfelt best bør organiseres på nasjonalt nivå i Den norske kirke i tiden framover. Dagens ordning er på mange måter utdatert.

De senere årene er det blitt tydeligere at internasjonalt samarbeid, økumenikk og interreligiøs dialog er arbeidsområder for *hele* kirken, både lokalt, regionalt og nasjonalt. MKRs saksfelt «eies» i dag ikke av et eget råd slik enkelte kanskje kunne oppfatte det for en del år siden. I dag er det like naturlig – og vanlig – at andre ledende organer i Den norske kirke fronter de tradisjonelle MKR-sakene, slik vi for eksempel har sett i forbindelse med klima, asyl- og flyktningpolitikk og interreligiøs dialog. MKR som en selvstendig «profetisk» røst som går i front, hører nok fortiden til.

På en måte kan vi si at MKR (godt hjulpet av ytre hendelser og andre instanser) har lyktes i sitt mål om å gjøre internasjonalt samarbeid og økumenikk til noe selvsagt for kirkens identitet og daglige arbeid. Slik sett har «suksessen» bidratt til at det «gamle» MKR har overflødiggjort seg selv. Nå må vi finne måter å videreføre arbeidet på som er tilpasset dagens realiteter og de nye utfordringene som møter oss.

Det tas for gitt at vi fortsatt trenger et organ på nasjonalt nivå i Den norske kirke som ivaretar vår kirkes medlemskap i de økumeniske organisasjonene, som har spesialkompetanse på økumenikk, og som kan representere Den norske kirke internasjonalt og delta i de mange nettverk og relasjoner som MKR har bygd opp over tiår. Paragraf 2 i statuttene er fortsatt aktuell.

MKRs engasjement skal være relevant for bispedømmer og lokalmenigheter, og innspill derfra skal tas med i nasjonalt og internasjonalt økumenisk og interreligiøst samarbeid. Dette forutsetter effektive kommunikasjonskanaler mellom alle nivåer i kirken. Her kan nye møteformer, nettverk og digital samhandling gi MKR nye og trolig bedre muligheter til å nå ut i kirken enn det vi i dag oppnår ved å være en del av en tung rådsstruktur.

Vi trenger en mer ressurseffektiv, forenklet og tydeligere ansvars- og styringsstruktur på nasjonalt nivå i Den norske kirke. Dagens samordning mellom Kirkemøtet, de tre rådene og Bispemøtet er ressurskrevende, tungvinn og fungerer ikke tilfredsstillende. Vi kan se for oss en ny kirkeordning hvor Kirkerådet og Bispemøtet sammen med Kirkemøtet tydeligere framstår som de nasjonale organene i Den norske kirke, og at et nytt MKR samhandler godt med disse.

Motivasjonen for en nyorganisering må være at saksfeltet til MKR ivaretas enda *bedre* enn i dagens ordning. Det finnes ingen signaler – snarere tvert imot – på en nedvurdering eller nedprioritering av saksfeltet. Utviklingen i kirke- og samfunnsliv, både i Norge og internasjonalt, tilsier at «MKR-sakene» vil få økt relevans og betydning i årene framover. Vi

må utruste Den norske kirke til å møte dagens og framtidens utfordringer, og da trenger vi kompetente og effektive organer.

Skisse til et konkret forslag

MKR kan endres til å bli et råd/fagorgan/nemnd/utvalg (heretter brukes «utvalg» for enkelthets skyld) som knyttes til både Kirkerådet og Bispemøtet. MKR vil da ikke lenger være en del av den demokratiske styringsstrukturen, men får en tydeligere faglig rolle. Vi får en enklere og klarere demokratisk styringsstruktur, og MKR kan frigjøre ressurser vi har brukt på en komplisert rådsstruktur, til å styrke fagfeltet på andre måter.

Utvalgets oppgaver kan i stor grad samsvare med paragraf 2 i dagens statutter for MKR, og navnet «Mellomkirkelig råd» kan – om ønskelig – beholdes for å synliggjøre kontinuitet. Målet må være en organisasjonsmessig forenkling, slik at samhandlingen med Kirkerådet og Bispemøtet blir mer fleksibel og effektiv. Vi unngår en del dobbel (og trippel) saksbehandling.

Utvalget skal drøfte og gi innspill til saker som sluttbehandles administrativt – av utvalget selv, av Kirkerådet, Bispemøtet eller av Kirkemøtet – avhengig av sakstype. Utvalget vil på en bedre måte kunne bli en faglig ressurs for begge disse organene enn slik MKR fungerer i dag. «MKR-saker» av større politisk eller prinsipiell betydning avgjøres av Kirkerådet eller Kirkemøtet, for fortsatt å ivareta den demokratiske forankringen av disse sakene.

Vi kan også se for oss at flere «MKR-saker» havner på Kirkemøtets bord, noe som ville være positivt. Eksempel på dette er et par aktuelle saker som Israel og Palestina-strategien og arbeidet med trosfrihet og minoritetsbeskyttelse. Disse kunne med fordel vært løftet opp til saker på Kirkemøtet.

Både Kirkerådet og Bispemøtet kan oppnevne medlemmer til utvalget som kan bestå av:

- Personer som representerer Den norske kirke i styrende organer og viktige kommisjoner/utvalg i økumeniske organisasjoner (inkludert Norges Kristne Råd), jf. dagens ex-officio-medlemmer (ca. 8-10 personer)
- Representanter fra Kirkens Nødhjelp, Sjømannskirken og SMM-organisasjonene (3 personer)
- Medlemmer oppnevnt av Kirkerådet og av Bispemøtet (4-6 personer)

Dette vil gi et utvalg omtrent på dagens størrelse, men hvor de som jevnlig representerer Den norske kirke i økumenisk og internasjonalt samarbeid, møtes. Det vil styrke samordningen dem imellom og bidra til å målrette Den norske kirkes økumeniske arbeid bedre.

For å unngå at utvalget oppfattes som en «lukket gjeng med økumeniske fagekspert» bør de 4-6 medlemmene som oppnevnes av Kirkerådet og Bispemøtet, ha en bredere bakgrunn. Møtene bør være åpne, og ulike ressurspersoner kan inviteres inn ved behov. Utvalget kan møtes 2-3 ganger årlig, eventuelle arbeidsgrupper oftere.

Det må sikres god informasjon om utvalgets arbeid og muligheter for kontakt og samhandling med sekretariatene i bispedømmene og nettverkene av faggrupper blant ansatte og tillitsvalgte. Vi må satse mer på å dele ressurser digitalt og bli bedre på kommunikasjon og nyhetstjenester. Målet må være å få flere impulser fra den verdensvide kirken ut til folkevalgte og ansatte på alle nivåer i kirken.

Teologisk nemnd og Komiteen for internasjonale spørsmål kan videreføres som underutvalg slik det er i dag, eller vi kan se for oss en sammenslåing/tettere samhandling med andre utvalg i Kirkerådet og Bispemøtet. Et annet alternativ vil også være å løse opp de gamle nemndene og erstatte dem med mer fleksible ressursgrupper og ad-hoc utvalg knyttet til

konkrete og tidsavgrensede oppgaver. Dette vil ikke direkte angå en ny kirkeordning, og er derfor noe vi kan komme tilbake til senere.

Det er mange spørsmål knyttet til en eventuell omorganisering av MKR, også slike som gjelder sekretariatet i Kirkens hus. Stillingen som generalsekretær m.m. er bl.a. ikke er tatt med i denne runden, men er noe vi kan komme tilbake til.

- Det avgjørende spørsmålet nå er hvorvidt dagens MKR bør tas ut av rådsstrukturen og videreføres som et faglig utvalg knyttet til Kirkerådet og Bispemøtet.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Det legges til grunn at ressursbruken på økumenisk og internasjonalt samarbeid på nasjonalt nivå i Den norske kirke videreføres omtrent som på dagens nivå.

Omorganiseringen skal ha bedre ressursutnyttelse som mål. Utover dette er ikke økonomiske og administrative konsekvenser tatt hensyn til i denne fasen av arbeidet med ny kirkeordning.